

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשינן אם בזמן שהיה היות קיים ג' בתשרי הוא יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם, והוא אחד מן הארבע צמות ולמורדים טובים, והנה הוא עצמו יום טוב היה באותה העת, מה הוסיף בו, ופריך רב לאסור היום שמוקדם לג' בתשרי והנה יום שנים בתשרי גם הוא אסור בתענית, שצום גדליה אינו אסור בתענית והוא מוכרי קבלה והם מדברי הוביאים, ודברי קבלה כדברי תורה דמו, ואין צריך חזוק, כדבעינן למימר לקמן, שכל דבר שהוא אסור בתענית (בין שבו מדאורייתא, כגון שבתות וי"ט וכן ר"ח מותר להתענות לפניו ולתאריהו ואינו אסור אלא אותו היום בלבד, ומה שפירשנו חזקוני חכמים יום טוב, אסור להתענות לפניו ולאחריהם, לפיכך בתשרי הוצרכו לקבוע ג' בתשרי יום טוב דרבנן לאסור היום שלפניו בתענית, כדנתיבא הימים האילו הכתובים בהגלת תענית אסורין בין לפנייהם בין אחרייהם, שבתות וימים טובים, הן אסורין, לפנייהם ולאחרייהם מותרין, ומה הפרש כול, ואסיקא דברי קבלה כדברי תורה דמו, תוב אותבינן מהא (בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתח בשורתא טבא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא כול, ואותו היום עשאוהו יום טוב, וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש הוה, והא על ידי יהודה בן שמעון בטלה הגזירה, ויהודי בן שמעון תלמידו דר' מאיר הוא, דתנן כלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכו אבר, פירי סתם הנקיבים סתם, ואין המשקין שבתוכן שותתין מן הנקיבים הים, שכבר נסתמו באבר שהטיף לתוכן, יהודה בן שמעון משום ר' מאיר מטמא, דסבר כלים שלימים הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו' לששון ויום טוב צומן שצית המקדש קיים ולמאן דלאמר ללאן צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורדן:

אסורין בין לפנייהם בין אחרייהם. היינו להתענות אצל בהספד מותר כדמוכח בפרק סדר תעניות כ"לד (תענית דף י"ד) דתניא מריש ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא מתרי צינסן ור"ח גופיה אסור ומשני לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח דאורייתא לא בעי חזוק דתניא ^א הימים האלה הכתובין במגילת תענית אסורין בין לפנייהם בין לאחרייהם שבתות וימים טובים הם אסורים לפנייהן ולאחרייהן מותרין מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ^א ואין דברי תורה צריכין חזוק הללו דברי סופרים ^א ודברי סופרים צריכין חזוק ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה ^א בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא מבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה המלכות ^א גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמעון וחבריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה גשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב ואי ס"ד במלה מגילת תענית קמיייתא בטול אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש קיים והא יהודה בן שמעון תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר הכי הוה דרתנן ^א בלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכן אבר אמר ^א רשב"ג יהודה בן שמעון מטמא משום ר"מ וחכמים

וסיפוק ליה כו'. אי צית המקדש הוה קיים בלאו הכי הוה יום טוב דהיינו לוס גדליה וקריא רחמנא מועדים טובים צומן צינית: לא **לצרכה.** הא דהדר קצטוה במגילת תענית על דבר זה אלא לאסור אתמול גם הוא בתענית כדאמרינן לקמיה הימים האלה הכתובים במגילת תענית

אסורין בין לפנייהם בין לאחרייהם: אסורין ^א הם **חדש.** מועד דלאורייתא: **והאורייתא לא בעי חזוק.** לאסור לפניו ולאחריו אצל ימי מגילת תענית דרבנן ואריכין חזוק כי היכי דלא לימי להתענות צייט עצמו: **יום שלפני כו'.** והוהו לאו דלאורייתא הוא ובעי חזוק: **צטערו וסמניא ציה.** צאדר קאי צמגילת תענית: **דלא יעידון מן אורייתא.** שלא יעטרו לנתק עצמן מן התורה: **הפגינו.** צעקו צשוקים וצרחות כדי שישמעו השמים וירחמו עליכם: **אי שמים.** כלומר למען הקצ"ה: **ורבי מאיר צמר חורבן הוה.** כמה דורות דהא צימי רבן יוחנן צן וצאי חרב צינית ור' אליעזר תלמידו היה ור' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר כדאמרינן צשלהי ארבע מיתות (סנהדרין דף ט"ה) ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדאמרינן בפרק קמחא דעירובין (דף י"ג) כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר: **דפטן כו'.** ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר הוה: **כלי זכוכית שניקבו.** שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן: **אצרי.** עופרת לתמוס את הנקב: **יהודה בן שמעון מטמא.** לומר שחזרו לטומאתן ישנה ואע"פ שלא נגעו שוב צטומאה ואע"פ שאין כלי זכוכית חורין לטומאתן ישנה כדאמר בפ"ק דשבת (דף ק"ט) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצרי מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד: **וחכמים**

(א) ע"י יעצ"ו והג' חשק לשמה, (ב) תענית י, (ג) ויבמות פ"ה, (ד) [ט"ז], (ה) תענית י"א, (ו) [בכ"ה], מלכות הרשעה שמד על ישראל, (ז) [כ"ג דמנח"א], (ח) שבת טו, ע"ש, טו, י"ג רשב"א, (י) [כ"ג דמנ"א], (יא) [כ"ג דמנ"א], (יב) שפירשמי בפ"ב דכלים כ"ל וכוות היום' למ"ש הר"ש בפ"ב דכלים,

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה הא רבי יהודה וכו' דל"מ רבי וכו'. ר"ב עיין תענית דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח ור' אבאשא וכו' ודו"ק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יחזיקו צריכין לנטול מתלמוד תורה שנגזר עליהן שלא יעסקו צמורה (תענית י"ח). והפגינו. עסקו, כך מזהרנמן כהנאס כל לשון שועה וצעקה לשון פיגוע (שם). אי שמים. אהה ה', להקצ"ה היו צועקים על אותם שגזרו עליהם גזירות קשות והיו אומרים להם אמרין בטיל ליה מותרת כל כשאר כלי חרס השביר, דקצקרי הולך אחר המעמיד ומותרת כלי מתכות עליו (שבת טו).

שצתא דשרי לאשלומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתשעה באב מכל מקום מיייתי שפיר דלא חשיב תענית מה שזכננס לטבת כשהוה מעונה דהא שבת דוחה תשעה באב ואס היה חשוב תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה בשבת ואס כן אף בתענית יחיד מותר נמי להשלים: **הא** ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר. תימא צפ' סדר תעניות כ"לד (תענית דף י"ד) פריך עשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאיתוקס תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתת עשרין ותמניא מאי קושיא הוהיא דאיתוקס תמידא זה היה צומן שצית המקדש קיים ועבדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר וי"ל (א) דמ"מ רבי שקדר המשנה לא היה ליה למתני מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לצורך: **יהודה בן שמעון מטמא וכו'.** וחכמים משהרין. תימא אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדאיתא בפ"ק דשבת (דף טו: וס) ופי' צקונטרס דלענין טומאה ישנה פליגי יהודה בן שמעון מטמא לומר שחזרו לטומאתן ישנה אע"פ שלא נגעו צשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חורין לטומאתן ישנה כדאמרינן בפ"ק דשבת (שם טו) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצרי מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד ויחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אולינן צתת מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה קדמה לאצרי מה מועיל הטפת אצרי לצסוף עוד פי' צקונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמעון מטמא כדן כלי מתכות דלאורייתא אס נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטומאת כלי מתכות דלאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וציניו שמואל פירש דפליגי צהא אי הטפת אצרי חשיב סמימיה מעלייתא או לא וצפ"ק דשבת (שם) כתוב ור' מאיר היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד גרים ציניו שמואל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתינא כוס של אצן שנקב והטיף לתוכו אצרי ר' יוסי משום ר' יוחנן צן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית רבי שמועון צן גמליאל אומר יהודה בן שמעון היה מטמא משום ר' מאיר משמע דצתא כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן צן נורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו בכלי אצן כר"מ צממא ככלי מתכות והא דלא מטמאין בכלי זכוכית משום כלי מתכות כמו בכלי אצן משום דכלי אצן לית ליה טומאה אוקמיה אטומאת כלי מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולס לא רצו לשנותן מטומאתן וריצי' פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית ככלי חרס דמו כדאמרינן פ"ק דשבת (דף טו:) ותניא צתוספתא דכלים (צ"ג) צפרק שני דכלי חרס שטרה שעה אחת אין לו טומאה לעולם ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דלאו לגמרי מטהרין כדפירשית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר המעמיד דלמא משום דלית ליה הוהיא צכצרא ואפי' נקתס צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה צתוספתא דכלים פרק מחט וטבעת ועוד רבנן לא אמרי הך צכצרא אלא צתחיתת חרס שפרשה מן הצצית ויש צה כשיעור ונקבא וסתמה צופת ולא בכלי שלס שנקב וסתמו כמו שפירש [צתוספתא] דפרק צ' דכלים' ועוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צפ"ק דשבת (טו) דמסקינן הואיל ושצצרו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו: